

Uppföljning krisberedskap och säkerhet 2020

Beslutad 2018-01-01, av:

Sammanfattning/bakgrund

Inför 2020 var fokus att fortsätta och fördjupa planeringen inför höjd beredskap och civilt försvar, totalförsvarsövningen 2020 (TFÖ) stod högt på agendan. En rad prioriterade arbeten och aktiviteter var planerade inom krisberedskap och säkerhet. Mycket har ställts på ända detta år och 2020 kommer för alltid att vara det år vi kommer ihåg för Coronapandemin. Trots omfattande arbete med pandemin har förvånansvärt stor del av det vi föresatt oss att göra ändå genomförts t ex översyn av försörjningsberedskap, översyn av vaktorganisation, uppstart av projektet Robusta HC, säkerhetsanalys avseende fastighetstekniska styrsystem, avbrottsplanering och klimatanpassning, men flera arbeten har fått prioriterats ned och skjutas fram. Den framtagna utbildningen i pågående dödligt våld (PDV) har tyvärr inte kunnat genomföras, revidering av planverk har fått anstå liksom fördjupad planering i civilt försvar. Grundläggande utbildningar i brandskydd har blivit mycket eftersatt och det är ett observandum inför kommande år. Mycket av de erfarenheter och prioriteringar som gjorts under pandemin kommer dock att kunna tas tillvara i fortsatt arbete med krisberedskap och civilt försvar.

Den 11:e mars bekräftades den första smittade personen med Covid -19 i länet. En vecka senare kom det första fallet med behov av sjukhusvård. Därefter eskalerade behovet av Covid vård och ett omfattande omställningsarbete genomfördes för att möta behoven. Under året vårdades över 200 patienter i slutenvården på Östersunds sjukhus till följd av Covid- 19.

Coronapandemin har inneburit utmaningar för hälso- och sjukvården som saknar motstycke i modern tid. Fram till mars hanterades frågor relaterat till Covid 19 i ordinarie ledningsstrukturer och med samordningsgrupper. Regionens ordinarie krisledningsorganisation bedömdes inte vara optimalt utformad utifrån de behov Regionens stod inför. Därav planerades under några veckor en helt ny och tillfällig krisledningsorganisation. Den 26:e mars sattes officiellt denna krisledningsorganisation på fötter för att hantera alla aspekter av Coronapandemin i Region Jämtland Härjedalen. Den har i princip varit aktiv sedan dess, med undantag av några veckor under hösten. Ett viktigt fokus under pandemin har varit att säkerställa tillgång till skyddsutrustning till både Regionens och kommunens verksamheter, vilket var kritiskt under i princip hela våren. En mycket viktig framgångsfaktor var att Regionens tidigt kunde använda Skyddsmask 90, som ersättningsprodukt för andningsskydd och visir. I slutet av året inrättades en särskild ledning för arbetet med vaccinationer och den är fortfarande aktiverad. Utvärdering av krisledningsorganisationen är påbörjad.

En del av det arbete som inte hann slutföras under 2020, behöver fortsätta kommande år. Hur väl det lyckas uppfyllas, beror till stor del på när pandemin klingar av och när arbetet relaterat till det minskar i omfattning. De arbeten som är prioriterade bedöms både öka Regionens förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hantera framtida kriser. Regionens kommer också för 2021 att få utökade statliga uppdrag som ska genomföras både inom krisberedskap och Civilt försvar inom hälso- och sjukvården. Prioriterat inför 2021 är bl.a. att utvärdera krisledningsorganisationen för Corona och därefter planera för hur fortsatt krislednings- och krigsledningsorganisationen ska se ut. RSA arbetet behöver fortsätta. Övning och utbildning är också ett viktigt område att genomföra kommande år.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING/BAKGRUND	2
1 ETT ANNORLUNDA ÅR.....	5
2 CORONAPANDEMIN	6
3 KRISBEREDSKAP	7
3.1 Risk- och sårbarhetsanalyser	7
3.2 Sammanfattning av arbete och prioriterade åtgärder	8
3.3 Robusta hälsocentraler	9
3.4 Avbrottsplanering	9
3.5 Vattenförsörjning	9
3.6 Klimatanpassning	10
4 CIVILT FÖRSVAR	10
4.1 Försörjningsberedskap	11
5 ALLMÄN SÄKERHET	12
5.1 Hot och våld	12
5.2 Översyn vaktorganisation	12
5.3 Systematiskt brandskyddsarbete	13
5.4 Säkerhetsskydd	13
5.5 Signalskydd	13
6 ÖVNING OCH UTBILDNING.....	14
7 KRIS- OCH KATASTROFMEDICINSK BEREDSKAP	14
7.1 Tjänsteman i beredskap (TiB) och Särskild sjukvårdsledning	14
7.2 Inträffade händelser	14
7.3 Regionalt krisledningsråd	15
7.4 Regionalt säkerhetsråd och gaskommitté	15

7.5	Krisledningsnämnd	16
7.6	Krisberedskap hälsoval	16
8	RAKEL	16
9	SAMVERKAN	17
10	PLANERING INFÖR 2021	18

1 Ett annorlunda år

Inför 2020 var fokus att fortsätta och fördjupa planeringen inför höjd beredskap och civilt försvar, totalförsvarsövningen 2020 (TFÖ) stod högt på agendan. Planerade åtgärder 2020 var bl.a. att:

- revidera och öva Regionens planering för högsmittsam allvarlig infektion (HSAI)
- fördjupa planering för civilt försvar i hälso- och sjukvården
- revidera säkerhetsskyddsanalys och fortsätta arbetet med att stärka säkerhetsskyddet
- utveckla arbetssätt i Regionens särskilda sjukvårdsledning genom att t.ex. införa analysfunktion, implementera gemensamma grunder och färdigställa rutiner för sambandsfunktion Rakel i särskild sjukvårdsledning
- slutföra översyn av vaktorganisation
- fortsätta arbetet med Robusta hälsocentraler
- utveckla arbetet med kontinuitetshantering
- genomföra SCADA analys
- genomföra PDV-utbildning och påbörja planering för övning
- genomföra åtgärder som framkommit efter förmågeanalys terrorhändelse
- genomföra uppdrag om försörjningsberedskap/lagerhållning
- tillsammans med räddningstjänsten göra översyn och planera för åtgärd avseende skadeplatstält och katastrofmedicinsk utrustning i länet
- göra översyn av sjukvårdsgrupper i primärvården avseende uppdrag, organisation och skyddsutrustning
- bistå ambulanssjukvården med att införskaffa godkänd skyddsutrustning för farliga ämnen (CBRNE)
- påbörja planering inför O-ringen 2021
- delta i länsstyrelsens arbete med handlingsplan för klimatanpassning för Jämtlands län åren 2020–2022. Etablera struktur och rutiner för Regionens interna arbete.

Mycket har ställts på ända detta år och 2020 kommer för alltid att vara det år vi framförallt kommer ihåg för Coronapandemin. Trots omfattande arbete med pandemin har förvånansvärt stor del av det vi föresatt oss att göra ändå genomförts, t ex SCADA analys, översyn av vaktorganisation, uppdraget om försörjningsberedskap, utveckla arbetet med kontinuitetshantering och att påbörja arbete med klimatanpassning, men några saker har fått prioriterats ned och skjutas fram. Den utbildning som tagits fram för pågående dödligt våld (PDV) kunde inte genomföras, översyn av sjukvårdsgrupper är inte gjord. Projektet Robusta Hälsocentraler startades upp, men har fått förskjuten tidsplan. Gällande den fördjupade planeringen för civilt försvar i hälso- och sjukvården, har naturligtvis inte allt arbete kunnat genomföras enligt plan, men mycket av de erfarenheter och prioriteringar som gjorts under pandemin kommer att kunna tas tillvara i det fortsatta arbetet. Regionen hann delta i övningsmoment två i den nationella övningen för totalförsvar (TFÖ 2020) precis innan pandemin bröt ut. Resterande aktiviteter av övningen blev inställda.

2 Coronapandemin

Den 11:e mars bekräftades den första smittade personen med Covid -19 i länet. En vecka senare kom det första fallet med behov av sjukhusvård. Därefter eskalerade behovet av Covid vård och ett omfattande omställningsarbete genomfördes för att möta behoven. Under 2020 vårdades över 200 patienter i slutenvården på Östersunds sjukhus till följd av Covid- 19.

Coronapandemin har inneburit utmaningar för hälso- och sjukvården som saknar motstycke i modern tid. Inledningsvis under januari till mars hanterades frågor relaterat till Covid 19 i ordinarie ledningsstrukturer även om det fanns flera grupperingar som hade till uppgift att hantera frågor och planera verksamheten kopplat till pågående pandemi. En samordningsgrupp inrättades tidigt med representanter från infektion, smittskydd, vårdhygien, inköp och förråd, inre service och transporter samt fastighetsenheten med krisberedskap som sammanhållande. Bakgrunden till den samordningsgruppen var att ett arbete inletts strax innan jul 2019 avseende rutiner och styrdokument för HSAI (högsmittsam allvarlig infektion) då det identifierats att Regionens rutiner och förmåga kring detta behövde förbättras. Utifrån den gruppens tillsattes också en analys och omfallsfunktion av Regionstabschef i februari med uppdrag att utifrån olika händelseutvecklingar av Covid -19 identifiera vilka åtgärder som kunde krävas i Regionen. Den funktionen har sedan varit aktiv under princip hela förloppet. Den pandemiplan som fanns i Regionen var inte reviderad och tillämpbar för att hantera Corona pandemin, det påbörjade arbetet med styrdokument för HSAI, fick istället övergå till att utarbeta en aktuell pandemiplan.

Under den här perioden var det inget höjt beredskapsläge i Regionen, utan beslutsfattande skedde i ordinarie ledningsstrukturer. Vid ett par tillfällen tog Tjänsteman i beredskap beslut om stabsläge för att lösa ut lite mer omfattande frågor som dök upp under jourtid och därefter återgick Regionen till normalläge. Antalet frågor som behövde samordnas, internt och externt, ökade alltjämt och informationsbehovet var stort. Planering och omställning i hälso- och sjukvården behövde samordnas i högre utsträckning, det fanns behov av ett snabbare beslutsfattande och en särskild ledning för Coronahanteringen. Regionens ordinarie krisledningsorganisation var inte optimalt utformad utifrån aspekten att ledningen bedömdes behöva vara aktiv över lång tid och att ordinarie ledningsgrupper för hälso- och sjukvården och regionledning behövde vara delaktiga i hög utsträckning. Även Regional utveckling hade ett behov av att inrätta en krisledning för samordning och beslutsfattande kring sina frågor. Sammanfattningsvis bedömdes inte den planerade sammanslagna krisledningsorganisation som tidigare funnits motsvara de behov Regionen stod inför. Därav planerades under några veckor en helt ny och tillfällig krisledningsorganisation. Den 26:e mars sattes officiellt denna krisledningsorganisation på fötter för att hantera alla aspekter av Coronapandemin i Region Jämtland Härjedalen. Den har i princip varit aktiv sedan dess, med undantag av några veckor under hösten.

Ett viktigt område för att stödja hälso- och sjukvården i pandemin har varit att säkerställa tillgång till skyddsutrustning både för regionens och kommunernas verksamheter vilket var kritiskt under i princip hela våren. En övergripande stabsfunktion, kopplat till krisledningarna, inrättades för ändamålet. En mycket viktig framgångsfaktor var att Regionen tidigt kunde använda Skyddsmask 90, som ersättningsprodukt för andningsskydd och visir. Skyddsmask 90 är fortfarande en viktig ersättningsprodukt och arbetsmiljöverket utfärdade tillfällig dispens för både SM 90 och för andra ersättningsprodukter som inte är CE märkta. Under den andra våg i pandemin som eskalerade sen höst, fanns det mycket bättre

förutsättningar gällande till exempel skyddsutrustning och läkemedel. Det fanns också inarbetade rutiner i vården för att hantera den omställning som åter behövde göras. Regionen har under hela förloppet haft god provtagningskapacitet, men under hösten fanns det stora utmaningar inom smittspårningskapacitet.

Regionen har på många sätt klarat av att hantera pandemins utmaningar på ett bra sätt, men det har varit till ett pris av neddragen produktion, framför allt inom vård men också inom annan verksamhet.

Samverkan med lokala, regionala och nationella aktörer har varit ett viktigt inslag under pandemin. Sedan tidigare fanns upprättad struktur för samverkan både i länet och mot nationella myndigheter. Den strukturen har legat som grund för samverkan även under pandemin, men har fått byggas på och även delats upp på ett flertal nivåer, då komplexiteten och omfattningen av frågor har krävt det.

Planering inför vaccination av Covid-19 pågick under hösten. En av Regionens chefläkare var utsedd vaccinationssamordnare och det fanns en arbetsgrupp som till stor del bestod av personer som även planerat vaccination för den vanliga säsongsinfluensan. I slutet av året intensifierades arbetet med att planera och genomföra vaccinationer. Arbetet bedömdes bli så omfattande och komplext att regiondirektören tog beslut om att inrätta en särskild ledning för vaccination av Covid -19 (SLV). Ledningen startade upp sitt arbete i mitten av december. SLV är fortfarande aktiviserade.

Utvärdering av krisledningsorganisationen är påbörjad. Många erfarenheter som gjorts under pandemin kommer att användas för fortsatt beredskapsplanering.

3 Krisberedskap

3.1 Risk- och sårbarhetsanalyser

Enligt lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap ska Regionen genom risk- och sårbarhetsanalyser minska sårbarheter i verksamheter och öka förmågan att hantera kriser i fredstid samt skapa grundläggande förmåga till civilt försvar. Arbetet har pågått löpande sedan 2007 och planeras och följs upp årligen samt i slutet av varje mandatperiod. Resultatet av RSA är ett viktigt underlag för att planera och arbeta vidare med att stärka krisberedskapen i Regionen och skapa robusthet i samhällsviktiga verksamhet. Årlig rapportering skedde planerligt till Länsstyrelsen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) samt Socialstyrelsen hösten 2020.

Innevarande mandatperiods inriktning är att arbeta med s.k. Gråzonsproblematik och det arbetet inleddes redan hösten 2019. Med gråzonsproblematik avses ett tillstånd där hela eller delar av Sverige har störningar och bortfall av samhällsviktiga system som till exempel IT, telefoni, Raket m.m. som ej går att avgöra orsak till. Störningarna kan i sin tur påverka den infrastruktur som Regionen är beroende av för t.ex. vatten- och elförsörjning.

Gråzonsproblematik är nära sammankopplat till arbetet med säkerhetsskydd och civilt försvar. En viktig skillnad är att gråzonsproblematiken utspelar sig i fredstid d.v.s. Sverige befinner sig inte i höjd beredskap. Utmärkande för problematiken är också att det råder osäkerhet huruvida störningarna är avsiktligt orsakade eller om det rör sig om olyckor. En planerad analys/övning fick skjutas fram från 2020 p.g.a. pandemin och kommer istället att genomföras kommande år.

3.2 Sammanfattning av arbete och prioriterade åtgärder

Ett antal större scenariobaserade analyser har genomförts sedan 2007, ur varje analys utfaller en mängd åtgärdsförslag som värderas och prioriteras utifrån bedömd effekt och kostnad. Andra analyser (t ex säkerhetsskyddsanalys, förmågeanalys för terrorhändelse), övningar och erfarenheter från inträffade händelser har också bidragit till åtgärdsförslag.

Det finns ett antal åtgärder som sedan tidigare är beslutade som prioriterade och där arbete pågår:

- Vattenförsörjning sjukhus
- Robusta hälsocentraler
- Avbrottsplanering
- Försörjningsberedskap
- Analysfunktion i krisledning
- Uthållighet krisledning
- Åtgärder inom sektionering och skalskydd
- Klimatanpassning

I slutet av 2020 sammanställdes alla åtgärdsförslag i en s.k. syntes. De åtgärdsförslag som återkommer från analyser och händelser, och som beräknas ge effekt för att motstå olika typer av händelser, har prioriterats. Samtliga åtgärder syftar till att stärka Regionens förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och att kunna stå emot olika sorters störningar. För att inrikta arbetet 2021 och framåt har förslag till prioritering av åtgärdsplanering sammanställts och beslutats av regiondirektören. Årlig översyn ska göras av åtgärdsförslagen så att nytillkomna analyser, övningar och erfarenheter från händelser tas tillvara. Därigenom skapas ett systematiskt arbete för robusthetshöjande åtgärder i Region Jämtland Härjedalen. Åtgärderna är indelat i tre olika prioritetsnivåer.

Åtgärder som prioritet 1

Utveckla åtgärdskort för väderhändelser och PDV händelser, utveckla förmåga att skapa, kommunicera och dela lägesbilder, utveckla kompetens och säkerställa resurser inom GIS (geografiskt informationssystem) samt att stärka kompetens och utarbeta arbetssätt för att kunna beakta klimatrisker i Regionens planering och drift av fastigheter.

Åtgärder som prioritet 2

Öka robusthet och beredskapskrav i avtal. Åtgärder inom farliga ämnen (CBRN/RSF), planering för alternativ tillverkning av mat, planering inför stora evenemang och att utveckla klimatanpassningsarbetet (t ex ansvarig klimatanpassning).

Åtgärder som prioritet 3

Övning med stort skadeutfall, öka förmågan inom kommunikation kopplat till höjd beredskap och desinformation. Skapa uthållighet i vårdverksamhet. Öka samarbete och användande av frivilliga organisationer.

3.3 Robusta hälsocentraler

Redan under 2015 påbörjades ett arbete, benämnt Trygghetscentraler, med kartläggning av robusthet på olika hälsocentraler. Ett omtag gjordes i början av 2020 då arbetet startades upp på nytt i projektform. Syftet med projektet är att ta fram åtgärdsförslag som säkerställer att hälsocentraler och primärvården ska ha en förmåga att möta behovet av sjukvård såväl i vardag som när samhället utsätts för allvarliga påfrestningar av olika svårighetsgrad. Alla hälsocentraler behöver inte ha samma nivå på robusthet och projektet ska ta fram förslag på tre olika nivåer samt vilka hälsocentraler som ska uppnå de olika nivåerna.

Projektet arbetar med att ta fram krav på fastighetsteknisk robusthet, försörjningsberedskap samt krishanteringsförmåga. I projektet deltar bland annat personer som arbetar med försörjnings- och krisberedskapsfrågor i Regionen. En viktig del för att få en heltäckande bild av robusthet är inhämtning av information från kommunerna och Försvarmakten. Projektet har försenats på grund av Corona pandemin, men arbete inom projektet har ändå kunnat genomföras under hösten 2020. Den nya tidsplanen innebär fortsatt arbete under våren 2021 med en slutrapport under kvartal 3 år 2021.

3.4 Avbrottsplanering

Nuvarande arbete med kontinuitetsplanering, avbrottsplanering, startade med IT- och telefonisystem under hösten 2019. Arbetet innebär att göra en analys av egen verksamhet, bedöma hur kritisk resursen är, identifiera vilka konsekvenser det blir vid ett avbrott och ta ställning till om det finns behov av reservrutiner. Under 2020 har det tagits fram en riktlinje och en rutin för avbrottsplanering. Arbetet med avbrottsplanering ska, enligt rutinen, utöver IT-system även innefatta el, vatten och personal. Avbrottsplanering är ett komplext arbete och en stor del av arbetet har varit att hitta enklare sätt och metoder för verksamheterna att genomföra sina analyser och avbrottsplaneringar. De flesta verksamhetsområden inom hälso- och sjukvården har under 2020 fått information och kort utbildning i den nya rutinen. Arbetet är också påbörjat med att ta fram centrala, övergripande reservrutiner för avbrott i kritiska beroenden som är gemensamma för många verksamheter.

3.5 Vattenförsörjning

En identifierad sårbarhet är vattenförsörjningen för Östersunds sjukhus. 2008 påtalades i arbetet med RSA att frånvaro av reservvatten för sjukhuset är en risk som kan föranleda extraordinär händelse. Sedan 2010 har det pågått en dialog mellan Regionen och Östersunds kommun om reservvattenförsörjning för sjukhuset. Hösten 2019 kontaktades MSB och en hemställan om stöd för bedömning, rådgivning och utredning skrevs. Regionen fick ett positivt svar på hemställan och en första träff mellan Regionen, MSB och Östersunds kommun ägde rum hösten 2020. Arbetet är inriktat i två delar: framtagande av förslag till robustare nödvattenlösning samt framtagande av förslag på reservvattenlösning. Våren 2021 ska MSB presentera ett förslag på robustare nödvattenlösning.

3.6 Klimatanpassning

Inriktningen i risk- och sårbarhetsanalysarbetet under föregående mandatperiod var klimatförändringar. Analysen visar tydligt att Regionen framåt behöver arbeta med klimatanpassning. Åtgärdsförslagen från genomförd analys har värderats och prioriterats under 2020. Klimatanpassning är ett relativt nytt område för regionen att arbeta med och spänner över flera verksamhetsområden.

Regionstyrelsen beslutade också i november 2019 att Regionen ska delta i arbetet med den läns gemensamma handlingsplanen för klimatanpassning. I Regionen fanns då ingen samordningsfunktion, struktur eller styrning avseende klimatanpassningsarbetet för Regionens verksamheter. Under året har arbetet samordnats av krisberedskap och inriktats på att hitta struktur, arbetsformer och resursplanera arbetet. Beredskapschef och fastighetschef har deltagit i det gemensamma arbetet med Länsstyrelsen. De åtaganden som Regionen har i den gemensamma handlingsplanen för länet har uppfyllts. I slutet av året påbörjades planering för implementering av nytt arbetssätt gällande vädervarningar, där SMHI övergår till ett nytt varningssystem från april 2021, som benämns konsekvensbaserade vädervarningar.

Arbetet, som är i sin linda, samordnas nu internt i Regionens säkerhetsråd där deltagande funktioner till stor del motsvarar de som behövs för planering och utveckling av klimatanpassningsarbetet. Intern samordning mellan Regionstaben och Regional utveckling behöver utvecklas kommande år och kompetenshöjning i området är prioriterat.

4 Civilt försvar

Det hittills genomförda arbetet avseende civilt försvar i hälso- och sjukvården har till stor del genomförts med koppling till förmågehöjning av traumavårdskedjan. Ett led i detta har varit att kartlägga de kritiska stödfunktioner som traumavårdskedjan är beroende av. Inför 2020 var ambitionen i enlighet med det statliga uppdrag som Regionen har att fördjupa planeringen för civilt försvar i hälso- och sjukvårdens verksamheter. Det innebär bl.a. att ta fram en plan för höjd beredskap för specialist- och primärvården. Detta har tyvärr inte varit möjligt, men en stor del av det arbete och prioriteringar som gjorts i samband med Hälso- och sjukvårdens omställning med anledning av pandemin bär likhet med den planering som behöver göras för höjd beredskap. Allt sådant arbete är därför tillvarataget för att kunna analyseras noggrannare under kommande år.

En rutin och ett arbetssätt för att triagera d.v.s. sortera och prioritera, ett större antal skadade är under året framtagen som en åtgärd för att höja Regionens förmåga i traumavårdskedjan. Rutinen är kommunicerad med berörda och inlagd i Regionens kris- och katastrofmedicinska beredskapsplan för specialistvården. Under kommande år ska rutinen testas genom övning med deltagare från kirurgen, medicin, anestesi och akutmottagningen.

Arbete med civilt försvar ska bygga på krisberedskapen. Det är svårt att göra en exakt gränsdragning i planerings- och förebyggande arbete mellan krisberedskap och civilt försvar. Arbetet sker därför också samordnat i Regionen. Inom ramen för planeringen av civilt försvar identifierades redan 2019 att Regionen behöver stärka sin försörjningsberedskap. Det uppmärksammades också att den Regionala kris- och katastrofmedicinska beredskapsplanen

saknade fastställda mål och beslut kring lagerhållning och uthållighetskrav. Ett uppdrag om försörjningsberedskap gavs av Regionstyrelsen inför 2020, alltså innan pandemin var ett faktum.

4.1 Försörjningsberedskap

Betydelsen av försörjningsberedskap har aktualiserats genom planeringen för civilt försvar och av händelser i närtid t ex bristen i sjukvårdsmaterialförsörjning hösten 2019 som uppstod i ett antal regioner. Covid-19 pandemin har definitivt belyst och påvisat behovet av en stärkt försörjningsberedskap och att den lagerhållning som funnits i flera regioner inte varit tillräcklig.

Regiondirektören fick hösten 2019 i uppdrag att utreda vilken lagerhållning och krav på uthållighet Region Jämtland Härjedalen ska ha för sin samhällsviktiga verksamhet för att klara avbrott i leveranser och omfattande samhällsstörningar. Krisberedskap har under 2020 genomfört uppdraget, som benämns försörjningsberedskap, och omfattade både sjukvårdsmaterial, läkemedel och infusioner, blodprodukter, drivmedel, livsmedel och textilier. Återredovisning av arbetet skedde till Regionstyrelsen under hösten 2020, beslut togs i enlighet med de förslag som utarbetats.

Regionen bör generellt arbeta med omsättningslager och säkerhetslager så långt det är möjligt. Produkter lagerhålls och omsätts enligt principen först in, först ut. Det är inte effektivt eller ekonomiskt försvarbart att bygga traditionella beredskapslager i någon större omfattning, däremot bör en viss *beredskapslagring* finnas avseende till exempel skyddsutrustning för smitta. Gällande lagerhållning och varuförsörjning av sjukvårdsprodukter föreslås att Regionen generellt ska ha ett säkerhetslager som motsvarar 14 dagars normal förbrukning. Detta inriktningsbeslut ska gälla oavsett om varorna köps in via Centraförrådet eller av verksamheterna själva. Beredskapslagring i Region Jämtland Härjedalen föreslås innebära att för ett antal utvalda artiklar ska omsättningslagret och säkerhetslagret utökas, så att en uthållighet för 28 dagar finns (utifrån normalförbrukning) d.v.s. en fördubbling av lagerhållningen för övrigt materiel och varor. Det kan t ex vara plastförkläden, andningsskydd, handskar och visir. Dimensioneringen av och kostnaden för en sådan lagerhållning kommer att fortsatt analyseras under kommande år.

Det är högt prioriterat att Regionen införskaffar ett digitaliserat förrådssystem. Det har under pandemin blivit extra tydligt hur viktigt det är att kunna inventera och ha kontroll på lagersaldon. Allt inventeringsarbete ute i verksamheten har istället fått utföras manuellt. Förrådssystemet bör kunna hantera hela flödet från centralförrådets beställning hos leverantören till beställning från och leverans till kunderna. Ytterligare robusthetshöjande förslag föreslås framförallt inom läkemedel, drivmedel och textilier. Omsättning och implementering av det beslut som fattades av Regionstyrelsen hösten 2020, är prioriterat att arbeta vidare med kommande år. Det är också av stor vikt att ta tillvara på de erfarenheter, arbetssätt och samarbetsytor som skapats under pandemin kring försörjningsberedskap.

5 Allmän säkerhet

5.1 Hot och våld

Ingen uppföljning av statistik avseende hot och våld är gjord för 2020. Jämfört med tidigare år så är upplevelsen att antalet ärenden kring hot och våld har minskat. Vaktbemanningen har utökats under året vilket kan ha haft en positivt förebyggande inverkan. Pandemin har också inneburit färre besökare. Både inre och yttre skalskydd har stärkts och en begränsning avseende tillträde till vårdverksamheter har skett.

Den problematik som funnits med missbrukare vid entrén till sjukhuset på plan 6, har förbättrats, men det finns fortsatt en problematik med drogrelaterade händelser både på sjukhuset och i primärvården som i en del fall också renderat i hot och våld händelser. En bidragande orsak bedöms vara LARO-verksamheten och till viss del sprutbytesverksamheten. Avsaknaden av TNE har också varit märkbar under 2020. Under året har ansvariga för nämnda verksamheter tillsammans med säkerhetssamordnare fortsatt arbeta förebyggande för att skapa en trygg miljö för patienter, personal och besökare. Bland annat har ett utökat ordningsvaktsförordnade på PSFN-mottagningen på Residensgränd ordnats under 2020. Det är viktigt att det finns en nolltolerans mot hot och våld och att avvikelser rapporteras samt följs upp. De verksamheter som normalt har flest händelser med hot och våld är akut-mottagningen och psykiatrin. Utbildning inom hot och våld har skett vid ett par tillfällen i olika verksamheter både inom specialistvården och primärvården. Det är viktigt att verksamheterna utarbetar rutiner gällande hot och våld utifrån de regionövergripande riktlinjer som finns.

Hot och våld är också en fråga som är viktigt att arbeta vidare med för Regionens förtroendevalda. Dialog har skett med Fullmäktiges presidium kring dessa frågor och den behöver fortsätta under kommande år, inte minst inför valet 2022.

5.2 Översyn vaktorganisation

Under 2020 genomfördes en översyn avseende vaktorganisationen. Uppdraget omfattade att föreslå en vaktorganisation (bemanning, tjänstgöringstider och arbetsuppgifter) som motsvarar verksamhetens behov och säkerhetsskyddskrav samt att redovisa vilka kostnader förslaget innebär. Region Jämtland Härjedalen har under många år haft egen organisation med ordningsvakter. De har sin anställning inom fastighet men funktionsleds av regionens säkerhetssamordnare vad avser säkerhetstjänst och i vissa fall av polismyndigheten. Bemanningen har varit oförändrad under de senaste 10–15 åren. Under viss tid på dygnet har vakt inte funnits i tjänst på sjukhuset utan haft beredskap i hemmet.

Vakternas uppgift i stort är att svara för ordningshållande och säkerhet samt ge bistånd till verksamheterna i vid mening, såväl dag- som nattetid. De utför rutinmässigt ronderingar av regionens lokaler och parkeringsövervakning av besöks- och personalparkeringar. Vid behov vidtas åtgärder vid inbrotts-, överfalls- och brandlarm. Det finns ett behov av ordningsvakter i de flesta vårdverksamheterna, störst behov bedöms finnas inom psykiatrin samt på akutmottagningen. Hot- och våldssituationer uppfattas ha ökat över tid vilket ger en otrygghetskänsla hos vårdpersonal. Vaktgruppen själva tycker att den viktigaste arbets-

insatsen är att finnas synlig och tillgänglig på sjukhuset, både i förebyggande syfte och vid olika hotsituationer för personal och patienter. Sammantagen bedömning vid översynen var att det finns behov av ökad tillgänglighet av ordningsvakt. För att uppnå en ökad fysisk säkerhet och allmän ordning föreslogs därför en utökning av vaktstyrkan. Vidare föreslogs att Regionen bör upphandla väktarbolag för tillfälliga förstärkningar i t.ex. primärvård. Vaktorganisationen är nu förändrad och dygnet-runt-bemannning infördes sista kvartalet 2020. Beslut har också tagits om utökad bemanning och avtal finns tecknat med väktarbolag som ger möjlighet till tillfälliga förstärkningar

5.3 Systematiskt brandskyddsarbete

Det systematiska brandskyddsarbetet har blivit eftersatt under pandemin, gällande de utbildningar som genomförs hos räddningstjänsten så har samtliga utbildningstillfällen ställts in på grund av pandemin. Ett fåtal utbildningar har genomförts på plats i verksamheterna, men även här har det kunnat ske ytterst sparsamt på grund av samma anledning. Det här är ett prioriterat område att stärka upp under kommande år, särskilt inom vårdverksamheterna. Parallellt har också riskerna inom brandskyddet ökat under pandemin till följd av tillfälliga ombyggnationer och lokaler samt omflyttning av personal, mängden brandfarliga vätskor som förvaras har också ökat. Förhoppningsvis kommer de externa utbildningarna igång igen hösten 2021. Om det inte är möjligt behöver utbildning ske på annat sätt.

5.4 Säkerhetsskydd

Den övergripande säkerhetsskyddsanalysen har inte hunnits med att revideras, men ett antal säkerhetsskyddsanalyser har ändå genomförts under året bl.a. utifrån pandemin och även inför vissa upphandlingar. Fastställda uppdrag utifrån fastställd säkerhetsskyddsanalys har pågått under 2020. Mest glädjande är att SCADA-projektet har gått att genomföras trots problem med pandemin. Projektet har inneburit att en säkerhetsanalys genomförts av de styr- och reglersystem som finns för våra verksamhetskritiska fastighetssystem. Analysen har syftat till att hitta sårbarheter och brister för att sedan kunna minimera och åtgärda dessa och öka robustheten i systemen. En handlingsplan har utarbetats som nu ska förvaltas och påbörjas.

5.5 Signalskydd

Signalskydd används för att skydda information som omfattas av sekretess eller annan information med högt skyddsbehov och kan ses som en del av säkerhetsskyddet. En signalskyddsorganisation och system för säkra kommunikationer är etablerad inom regionen, vilket medför ökad robusthet och förmåga att skydda särskilt skyddsvärd information som behöver delas mellan organisationer. Under 2020 har signalskyddsarbetet till största del handlat om löpande förvaltningsarbete.

Området växer nationellt och fler organisationer inför signalskydd i egen verksamhet vilket ökar den nationella förmågan.

6 Övning och utbildning

Övning och utbildning är ett område som av naturliga skäl har fått stå tillbaka under 2020.

Regionen deltog med ett antal personer vid ett nationellt övningsmoment inom ramen för totalförsvarsövning 2020 (TFÖ) i februari precis innan pandemin bröt ut. Inga fler övningsmoment inom TFÖ har genomförts under året. I slutet av året kom besked om att TFÖ avslutas och inga fler övningar kommer att genomföras där Regionen ska delta.

Under 2020 har den årliga utbildningen Prehospital sjukvårdsledning genomförts för nyanställda inom ambulanssjukvården, då personal som kan komma att bli aktuell för ledningsroll på skadeplats har denna utbildning som ett grundkrav. Även den katastrofmedicinska kursen för ST läkare kunde genomföras under hösten. Den ”Coronasäkrades” genom färre deltagare i en rymlig lokal. Övriga planerade utbildningar och övningar t.ex. Katastrofmedicinsk utbildning för sjukvårdsgrupp och pågående dödligt våld (PDV) för ambulanssjukvård och anestesiläkare har fått skjutas fram.

En katastrofmedicinsk tabletopövning genomfördes under hösten för närvårdsområde Ragunda (Hammarstrand HC och Stuguns HC). Syfte och mål med övningen var att öka kunskapen om regional och lokal beredskapsplanering avseende kris- och katastrofmedicin samt att hitta de uppdateringar som behöver göras i åtgärds korten tillhörande lokal kris- och katastrofmedicinsk beredskapsplan.

Psykosocial katastrofledning (PKL) kunde som planerat genomföra två övningar under hösten.

7 Kris- och katastrofmedicinsk beredskap

7.1 Tjänsteman i beredskap (TiB) och Särskild sjukvårdsledning

Tjänsteman i beredskap bemannas dygnets alla timmar och årets alla dagar. Beredskapen har under 2020 fördelats på åtta personer. Förutom att vara larmmottagare är TiB:s viktigaste uppgift att ta beslut om särskild händelse föreligger och aktivera särskild sjukvårdsledning.

Särskild sjukvårdsledning på regional nivå, benämns i dagligt tal ofta som ”regional krisledning”. Då Regionen endast har ett sjukhus har sedan flera år en sammanslagning genomförts av den lokala ledningen för sjukhuset och ledningen på regional nivå. Psykosocial katastrofledning (PKL) är den del av den regionala särskilda sjukvårdsledningen. Den planerade krisledningsorganisationen har som tidigare nämnts inte använts för att hantera Coronapandemin, men har varit beredda på att hantera andra inträffade händelser.

7.2 Inträffade händelser

TiB har haft 246 ärenden att hantera under året, vilket är en kraftig ökning jämfört med 2019. Detta kan till största del förklaras av ärenden relaterat till pandemin. Förutom Corona har det

varit färre inträffade trafikolyckor och trauman, framförallt under första halvåret, då det var betydligt lugnare i länet avseende både trafik och turism. Vid fem tillfällen under året har den ordinarie särskilda sjukvårdsledningen inrättats för att hantera:

- 14/1 Vårdplatsbrist - Förstärkningsläge regional nivå. Stabsläge sjukhuset 14–16/1
- 13/4 Storm klass 2 varning - Stabsläge regionalt
- 26/5 Hjärtlarmsknappar funkar ej - Stabsläge regionalt. Stabsläge sjukhuset
- 21/11 Dataproblem - Stabsläge Regional nivå 21/11–23/11
- 21/12 Trafikolycka - Stabsläge regionalt. Stabsläge sjukhuset

Utöver det har också beredskapshöjningar skett med anledning av Corona:

- 14/3 Stabsläge regionalt
- 26/3 – 18/8 Förstärkningsläge Regional och lokal nivå
- 18/8 Stabsläge Regional och lokal nivå
- 12/11 Stabsläge regional och lokal nivå
- 23/11 Förstärkningsläge regional och lokal nivå (pågår fortfarande)

Vid dessa tillfällen har det varit krisledningsorganisationen för Coronapandemin som aktiverats. Även PKL var aktiverad med anledning av Corona under våren mellan 3/4-30/9 2020.

7.3 Regionalt krisledningsråd

På detta forum deltar samma personer som vid inträffade händelser och kriser bemannar den särskilda sjukvårdsledningen. Stående frågor är t ex uppföljning av händelser, övning och utbildning samt bemanning, arbetsrutiner och planering av ledningen. Under 2020 har fyra möten hållits. Coronahandlingen har naturligtvis varit ett stående inslag, men även uppföljning av andra händelser. Nya personer har introducerats för att kunna ingå i ledningen och några hann genomgå stabsutbildning i Linköping under hösten. En planering genomfördes under året för att ”coronanpassa” både ledningsarbete och operativt arbete om en olycka med större skadeutfall skulle behöva hanteras. Specialistvårdens kris- och katastrofmedicinska plan reviderades bl.a. utifrån dessa aspekter.

7.4 Regionalt säkerhetsråd och gaskommitté

Syftet med säkerhetsrådet är att kunna arbeta med risker och säkerhetsfrågor i ett brett perspektiv. Tre möten har kunnat genomföras under året. Återkommande frågor är risk- och sårbarhetsanalyser, säkerhetsskydd och Civilt försvar, uppföljning och analys av inträffade större driftsstörningar. Rådet är också referensgrupp för projektet Robust Hälsocentral och arbetet med avbrottsplanering. En förstudie om riskhantering är genomförd och arbetet med Regionens riskhanteringsprocess kommer att fortsätta kommande år. Klimatanpassning har varit en ny stående punkt för rådet.

Gaskommittén, som är en del av det regionala säkerhetsrådet, har under året haft fler sammanträden än vanligt. En anledning är att gasförsörjningsfrågorna har behövt belysas extra med anledning av pandemin som inneburit ett ökat syrgasbehov. Kapacitetsberäkningar

har gjorts, lagerhållningsnivåer har setts över och arbete med redundans i systemet kommer att fortsätta kommande år.

7.5 Krisledningsnämnd

Krisledningsnämnden har haft fyra ordinarie möten under året. Utöver det har Krisledningsnämnden regelbundet träffats för information kring lägesutveckling och pandemihantering. Dessa ordinarie möten har skett via möjlighet till distansuppkoppling och stående punkter på agendan har varit:

- Lägesbild Corona
- Inträffade händelser
- Risk- och sårbarhetsanalysarbetet (LEH)
- Civilt försvar

Ingen övning har kunnat genomföras för nämndens ledamöter, men ett test av inlarmning av krisledningsnämnden via inkallelsesystem Everbridge har genomförts.

7.6 Krisberedskap hälsoval

Enligt den uppdragsspecifikation som gäller för Hälsoval i Jämtlands län framgår att årlig uppföljning av krisberedskap och säkerhet ska genomföras i dialog mellan vårdgivaren och Krisberedskap. I hälsovalet är alla hälsocentraler skyldiga att följa den regionala kris- och katastrofmedicinska beredskapsplanen. Ingen sådan uppföljning har kunnat prioriterats för 2020. Endast Bräcke och Ragunda har genomfört lokal kriskommitté under året. Forumet kriskommitté är en bra möjlighet för att kunna arbeta förebyggande och diskutera frågor inom krisberedskap och säkerhet. Det finns heller inget annat forum i primärvården där dessa frågor lyfts kontinuerligt. Exempel på innehåll från dom kriskommittéer som har genomförts är frågor om hot och våld, larm, RSA, inträffade händelser och lärdomar utifrån dessa t.ex. elavbrott samt hur det påverkar verksamheten.

Ragunda primärvårdsområde har tillsammans med krisberedskap genomfört en övning där hantering av en olycka med stort skadeutfall övades.

Bedömningen är att krisberedskap och säkerhet fortsatt är ett eftersatt område i primärvården samtidigt som primärvården har en betydelsefull roll för Regionens beredskap och krishanteringsförmåga. Behovet av övning och utbildning bedöms vara stort. Det blir viktigt framöver att involvera primärvården i arbete med både krisberedskap och civilt försvar. Projektet Robusta hälsocentraler kommer att belysa vilken förmåga primärvården behöver ha i olika beredskapsfrågor (t.ex. avseende sjukvårdsgrupper).

8 Raket

Krisberedskap ansvarar för förvaltningen av kommunikationssystemet Raket i Region Jämtland Härjedalen. Den förvaltningsgrupp som finns har också deltagare från ambulanssjukvården, de träffas regelbundet förvaltningsmöten men utgör också "första linjen helpdesk" för samtliga rakelanvändare i regionen vilket medför akuta arbeten och

hantering av olika typer av ärenden. Felkällor i rakelsystemet kan vara många och felsökning medför ofta kontakter med andra t.ex. SOS Alarm, MSB och leverantör.

Under 2020 har inga större utvecklingsarbeten varit i fokus, kontinuerlig utbildning av nya användare i t ex ambulanssjukvården har genomförts. Som en förebyggande åtgärd under pandemin har ett tjugotal tillfälliga beredskapsabonnemang varit i drift under året i syfte att snabbt kunna förse verksamheter med behov av kommunikation mellan t.ex. provtagningstält och ordinarie verksamhet. Behov av detta har funnits både i primärvården och specialistvården.

En samverkansövning mellan norsk och svensk ambulans i Nödnett respektive svenska Rakelnätet genomfördes med hjälp av SOS Alarm i slutet av 2020.

9 Samverkan

Länsstyrelsens har en sammanhållande roll i länet inom krisberedskap och civilt försvar utifrån det geografiska områdesansvaret, där ingår det också att *ha ett regionalt råd för krisberedskap och skydd mot olyckor och i övrigt att skapa de strukturer och relationer som behövs*. Det regionala rådet är ett organ för informationsdelning, samråd och samverkan på strategisk nivå i länet för att skapa samsyn på högsta chefsnivå inom området krisberedskap och civilt försvar. Rådet träffas en gång per år och Regiondirektören deltar.

Länsstyrelsen initierade 2019 ett utvecklingsarbete för att utveckla samhällsberedskapen i länet och förbättra samverkansstrukturer mellan aktörerna. Dagens samhällsutveckling ställer nya och större krav på effektiv hantering av samhällsstörningar när de uppstår, men även stora krav på det förebyggande och förberedande utvecklingsarbetet av beredskap. Aktörsgemensam samverkan och ledning är en förutsättning för att effektivt förebygga och hantera samhällsstörningar. För att skapa största möjliga effekt, behöver gemensam inriktning och samordning uppnås.

Samverkan i länet har tidigare varit fastslaget i *Överenskommelse om samverkan för krishantering i Jämtlands län, före, under och efter en kris*. I det nu uppstartade arbetet utarbetas nya riktlinjer och en ambition är också att implementera det aktörsgemensamma förhållningssättet *gemensamma grunder* i arbetet. Arbetet med att färdigställa riktlinjerna kommer att fortsätta under 2021 och är överenskommen prioriterad aktivitet. Regionen deltar i arbetet.

Det har funnits stora behov av att samverka under pandemin, både inom länet och nationellt. Regionalt har den samverkansstruktur som funnits sedan tidigare använts som grund, men det har kompletterats med betydligt fler forum och skett på flera nivåer. Nationellt har i stort sett ordinarie samverkansstruktur använts för samverkan mellan regioner och Socialstyrelsen, regelbundet genomförda samverkansmöten har genomförts, vilket har fungerat väl.

10 Planering inför 2021

En del av det arbete som inte hann slutföras under 2020, behöver fortsätta kommande år. Hur väl det lyckas uppfyllas, beror till stor del på när pandemin klingar av och när arbetet relaterat till det minskar i omfattning. De arbeten som är prioriterade bedöms både öka Regionens förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hantera framtida kriser. Regionen kommer också för 2021 att få utökade statliga uppdrag som ska genomföras både inom krisberedskap och Civilt försvar inom hälso- och sjukvården. Prioriterat inför 2021 är att:

- Utvärdera krisledningsorganisationen för Coronahanteringen
- Planera hur kris- och krigsledningsorganisationen ska se ut fortsatt
- Revidera den regionala kris- och katastrofmedicinska beredskapsplanen
- Revidera befintlig pandemiplan
- Genomföra utbildning och övning; katastrofmedicinska utbildningar, PDV, stabsmetodik och stabschefsutbildning, brandskyddsutbildning, öva Gråzonsproblematik.
- Arbeta vidare med prioriterade åtgärder utifrån RSA
- Slutföra projektet Robusta Hälsocentraler
- Återuppta arbetet med avbrottsplanering
- Genomföra åtgärder enligt handlingsplan SCADA
- Implementera beslutade åtgärder inom försörjningsberedskap
- Delta i regionalt säkerhetsskydds nätverk i Länsstyrelsen regi
- Delta i det fortsatta utvecklingsarbetet med riktlinjer för samverkan i länet
- Implementera det nya vädervarningssystemet konsekvensbaserade vädervarningar, internt och i samverkan med övriga aktörer
- Utveckla arbetet med klimatanpassning
- Fortsätta arbetet med riskhanteringsprocessen
- Fördjupa planeringen av civilt försvar